

Корж І.Ф.

Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України

ПРАВО І ПРАВОВА БЕЗПЕКА В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

У статті розглядається питання визначення сутності і змісту права через розкриття факторів, які пов'язані зі службовою роллю і соціальним його призначенням в житті суспільства і держави. Зазначене стосується закріплення ним майнової, соціальної та іншої нерівноправності людей, у чому і полягає ефективність права та його соціальна значущість, що є його цінністю як елемента культури людства.

Зазначається, що сутнісною якістю права є нормативність, а правової норми – узагальненість, тобто – правило належного, яке звернуто в майбутнє. Нормативний характер права надає можливість виразити суперечності, які притаманні даному суспільству, і способи врегулювання можливих спорів і конфліктів.

Обґрунтовується, що в сучасних умовах набуває важливості чітке законодавче врегулювання позитивних зобов'язань держави в забезпеченні соціально-економічних прав, тобто персоналізація таких зобов'язань стосовно компетенції певних державних органів та їх посадових осіб, передбачення відповідних заходів юридичної відповідальності за їх невиконання тощо. Саме ці права можуть стати реально дієвими за умови поширення на них, як і на права першого покоління, інституту судового захисту та неухильного виконання судових рішень.

Акцентується увага на тому, що саме розширення економічних свобод людини цілком узгоджується з вимогами верховенства права. Саме право на самореалізацію в економічній сфері – один з основних шляхів підвищення матеріального добробуту населення, нині є одним із найактуальніших в Україні.

Розкривається роль права в забезпеченні ефективного функціонування в державі демократії та народовладдя, зазначається, що право є універсальним механізмом гарантування як національної безпеки, так і всіх видів безпек. Так, правова безпека – це самостійний вид соціальної безпеки, це центральний визначальний вид національної безпеки. Основу концепції правової безпеки становить поняття (розуміння) щодо умов, джерел, шляхів, механізмів негативного впливу (спотворення правових норм, конфлікт норм, утворення правових прогалів, неналежна процедура виконання, ігнорування дії норм, підміна понять, корупція тощо) на правову систему.

Наводиться співвідношення понять «право» і «правова безпека»; напрацьовані пропозиції щодо напрямів удосконалення стану функціонування національної правової системи.

Ключові слова: *об'єкти правової безпеки, суб'єкти правової безпеки, суспільні відносини, права і свободи, право, правова безпека.*

Постановка проблеми. У сучасному світі посилюються інтеграційні процеси. Зазначене стосується і національної правової системи. Найважливішим чинником інтеграційних процесів, які відбуваються на терені континентальної Європи і які, у свою чергу, є характерними для України, виступає право. Демократичні перетворення, які відбуваються в Україні, супроводжуються складними та суперечними процесами.

Процеси демократизації суспільних відносин в Україні, які характерні для сучасного стану держави та правотворення, актуалізують питання вдосконалення функціонування національної правової системи. Зазначене викликано і тим, що практичне застосування матеріальних норм потребує

вдосконалення процесуальних норм, підвищення правосвідомості та правової культури. Крім того, зазначене також пов'язане з неналежним станом вивчення в Україні такого феномену, як «правова безпека», який лише фрагментарно почали розглядати в науковому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанню аналізу стану національної правової системи, її проблемам та шляхам її подальшого розвитку українськими науковцями приділяється постійна увага, насамперед такими вченими, як: С.В. Бобровник, О.В. Зайчук, А.П. Заєць, В.С. Журавський, О.Л. Копиленко, Н.М. Оніщенко, В.М. Селіванов, В.Ф. Сіренко, Н.С. Прозорова, Є.А. Тихонова, Ю.С. Шемшученко та ін.

Водночас питанню правової безпеки в Україні приділено ще мало уваги. У 2005 р. науковим дослідником П.О. Добродумовим було вперше зроблено спробу надати визначення терміна «правова безпека». Пізніше, у 2009, 2013, 2018 рр., цьому питанню у відповідних аспектах приділили увагу такі науковці, як: І.Ф. Корж, А.М. Лобода. У 2020 р. І.Ф. Коржем зроблена спроба розкрити концептуальні засади згаданого терміна.

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати стан національної правової системи; встановити співвідношення змісту термінів «право» і «правова безпека»; визначити недоліки їх функціонування та напрацювати механізми усунення визначених недоліків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Свого часу римський юрист Павел (II–III ст.) теоретично сформулював сутність права: «Слово «право», – пояснював він, – уживається в декількох значеннях: по-перше, «право» означає те, що завжди є справедливим і добрим, яким є природне право. В іншому значенні «право» – це те, що корисно всім чи багатьом у якій-небудь державі, яким є цивільне право». Ульпіан юриспруденцію визначав як науку про справедливість і несправедливість – «пізнання божественних і людських справ, знання справедливого і несправедливого» [1].

Висока юридична культура римської юриспруденції, юридичної техніки і та роль римських юристів, яку вони відіграли своїм детальним обґрунтуванням інститутів і норм діючого права, пояснюють і рецепцію римського права, його принципів юриспруденцією країн континентальної Європи, зокрема й України, величезний вплив римських юристів на наступний розвиток правової думки.

Важливими у формуванні уявлення про сутність і зміст права, у його визначенні є такі чинники, які пов'язані зі службовою роллю і соціальним призначенням права в житті суспільства і держави. Загальновизнано, що право не є абстрактним, оскільки воно завжди відображає волю й інтереси класів, прошарків, груп, які перебувають при владі, тобто воно завжди конкретне і реальне. Як свідчить історія розвитку права, воно насамперед закріплює майнову, соціальну й іншу нерівноправність людей. У цьому і полягає ефективність права та його соціальна значущість. Саме в цьому є його цінність як елемента культури людства.

Положення, які відображають інтереси всього чи більшої частини суспільства, містяться як в міжнародно-правових актах, так і в актах, які

ухвалюються на рівні держав, – у конституціях, законах, підзаконних нормативно-правових актах. Фактично конституція кожної сучасної держави містить вимоги і положення, які стосуються інтересів усього суспільства.

Сутнісною якістю права є нормативність, а норми – узагальненість, тобто – правило належного, яке звернуто в майбутнє. Нормативний характер права надає можливість виразити суперечності, які притаманні даному суспільству, і способи врегулювання можливих спорів і конфліктів. Тому право – це спосіб регулювання поведінки; як вираз належного право впливає на волю поведінку суб'єктів суспільних відносин за допомогою відповідних стимулів. Саме тому право не є виразом нинішнього, а як припис спрямоване в майбутнє [2].

Відповідно до панівного натепер підходу щодо практичного вираження права в повсякденному житті, держава, як відповідний політико-правовий інститут, формулює і виводить право, завдяки законотворчій діяльності, з об'єктивно існуючої економічної, соціально-політичної та іншої дійсності. Держава здійснює правотворчу діяльність через ухвалення правових законів, тобто законів, у яких закладена так звана «загальна воля» суспільства, нації, народу. Саме через вираз «загальної волі» можна говорити про правові закони, що ухвалюються в державі, тобто в інтересах більшості суспільства і для більшості суспільства, а не в інтересах вузьких корпоративних груп.

В нинішніх умовах набуває важливості чітке законодавче врегулювання позитивних зобов'язань держави в забезпеченні соціально-економічних прав, персоніфікації таких зобов'язань стосовно компетенції окремих державних органів та їх посадових осіб, передбачення відповідних заходів юридичної відповідальності за їх невиконання тощо. Ці права можуть стати реально дієвими лише за умови поширення на них, як і на права першого покоління, інституту судового захисту та неухильного виконання судових рішень.

Однак гарантування соціально-економічних прав не варто зводити лише до соціального захисту – соціального забезпечення, допомог, виплат, компенсацій тощо. Саме право на самореалізацію в економічній сфері – один з основних шляхів підвищення матеріального добробуту населення, нині є одним із найактуальніших в Україні.

Свідченням необхідності здійснення зазначеного є позиція членів Комісії високого рівня із глобальної сталості Організації Об'єднаних Націй

(далі – ООН) щодо передачі 30 січня 2012 р. Генеральному секретарю ООН Бан Кі-муну доповіді з 56-ма рекомендаціями щодо шляхів побудови справедливого, сталого й екологічно чистого майбутнього на планеті. Рекомендації Комісії стосуються подолання бідності, скорочення нерівності, забезпечення загального економічного зростання, більш ефективного і збалансованого виробництва та споживання. Вони спрямовані на боротьбу зі зміною клімату та захист планети [3].

Саме право, через застосування його складової частини – правової норми, є тим механізмом, який має забезпечувати ефективне функціонування в державі демократії та народовладдя зокрема та функціонування і подальший розвиток соціальної системи загалом. Норми права є тими механізмами-регуляторами суспільних відносин, що виникають і функціонують у процесі реалізації основоположних (конституційних) прав і свобод особи, як і фактично в усіх сферах життєдіяльності. Зазначені суспільні відносини, які виникають і діють у процесі здійснення влади народом, тобто здійснення народовладдя, є основним предметом правового регулювання конституційного права. Такі відносини опосередковуються правовими нормами, які становлять зміст найважливіших джерел конституційного права – Конституції України, Декларації про державний суверенітет України [4], конституційних законів тощо.

Окрім регулювання суспільних відносин, право є універсальним механізмом гарантування як національної безпеки, так і всіх видових безпек. Правові засоби гарантування безпеки мають двояку мету:

- ефективне функціонування чинного права та реалізація його нормативних можливостей у межах міжнародного і національного правового порядку;

- напрацювання нових правових норм із метою ефективного захисту інтересів особи, суспільства, держави та їхніх інституцій [5].

Від стану дієвості й ефективності регулювання суспільних відносин права залежить дієвість і безпека функціонування та подальший розвиток будь-якої соціальної системи. А зазначені критерії можуть бути належними за умови перебування самої системи права у стані, за якого право успішно здійснює свою місію, тобто перебуває в належному, безпечному стані. Таким чином появляється така самостійна правова категорія, як «правова безпека» [6], якій приділяється все більше уваги з боку українських і закордонних науковців [7].

Серед суб'єктивних прав завжди є право на безпеку. Тому право на безпеку можна розуміти як одне з основоположних прав людини. Тобто правова безпека – це самостійний вид соціальної безпеки, це центральний визначальний вид національної безпеки.

Основу концепції правової безпеки становить поняття (розуміння) щодо умов, джерел, шляхів, механізмів негативного впливу (спотворення правових норм, конфлікт норм, утворення правових прогалин, неналежна процедура виконання, ігнорування дії норм, підміна понять, корупція тощо) на правову систему. Сутність правової безпеки зводиться до правового захисту (правового забезпечення) життєво важливих інтересів об'єктів правової безпеки, від згаданих негативних впливів, їх недопущення, парирування, інакше кажучи, мінімізації правових чинників ризиків, викликів, небезпек і загроз.

Предметом захисту системи правової безпеки є життєво важливі інтереси її об'єктів – особи, суспільства і держави – у різних сферах життєдіяльності. Для особи – її життєво важливими інтересами є основоположні права і свободи, її життя та гідність, безпечні умови життєдіяльності тощо.

Для суспільства – його життєво важливими інтересами є демократичні цінності, тобто можливість за допомоги права визначати свої політичні, економічні, соціальні та культурні системи; правове забезпечення й активна участь у вирішенні питань, що стосуються життя в усій різноманітності його вимірів, добробуту й умов для свого сталого розвитку.

Для держави – її життєво важливими інтересами є: правове врегулювання та захищеність конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності від існуючих та ймовірних загроз; її території, навколишнього природного середовища – від надзвичайних ситуацій, а також правова система держави, створена на підставі формалізації правових норм, які забезпечують належне функціонування і визначають напрям подальшого розвитку держави.

Суб'єктами гарантування правової безпеки згаданих об'єктів в Україні є органи виконавчої та судової гілок державної влади, а також Президент України. Органи виконавчої влади, які виконують нормозастосовну та нормотворчу функції, здійснюють охоронну діяльність згаданих прав, не допускають порушення норм права, тобто безпосередньо гарантують правову безпеку. Суди, якими є Конституційний Суд та суди загальної юрисдикції, поновлюють порушені права об'єктів правової безпеки.

Суб'єктами гарантування правової безпеки в регіонах, тобто на місцях, є органи місцевого самоврядування, які ухваленням регіональних правових актів реалізують повноваження щодо забезпечення життєво-важливих інтересів об'єктів правової безпеки.

Правову безпеку потрібно відрізнити від юридичної безпеки як особливого різновиду соціальної безпеки. Це особливо важливо, оскільки почали появлятися наукові статті, у яких зазначені поняття змішані, а деякі з них – підміняють одне одне. Так, помилковим є твердження про правову безпеку підприємства чи установи. Тому під юридичною безпекою потрібно розуміти стан правового захисту (забезпеченість, гарантованість) життєво важливих інтересів суб'єктів права у зв'язку з їх вступом у сферу правових відносин, тобто мінімізацію негативного впливу на функціонування суб'єкта правових чинників ризиків, викликів, небезпек і загроз; здатність юридичними засобами протидіяти зовнішнім і внутрішнім загрозам об'єктивного або суб'єктивного характеру.

Головний вихідний момент юридичної безпеки полягає в захисті від протиправних посягань або мінімізації їхнього негативного впливу, а також у наявності можливості для подальшого відновлення порушених інтересів у рамках «правового поля». Правовий захист суспільних відносин у даному разі є функцією й обов'язком держави, яка для цього створює відповідні органи влади, регламентуючи їхню діяльність у нормативно-правових актах.

Практичний сенс юридичної безпеки полягає в тому, щоб встановити, чи можуть правові норми впливати на виникнення, розвиток і вирішення юридичного конфлікту; яким чином використовувати правовий інструмент для мінімізації та припинення юридичного конфлікту або його попередження з метою гарантування юридичної безпеки суб'єктів права. Здебільшого юридична безпека зводиться насамперед до того, щоб нейтралізувати загрози впливу будь-якого небезпечного джерела.

Механізм захисту життєво важливих інтересів об'єктів правової безпеки має формуватися шляхом кропіткої наукової, законотворчої, просвітительської, правозастосовної, організаційної роботи. Імплементация міжнародних правових норм має бути гармонічно вплетена в національну правову матерію шляхом послідовного утворення необхідних соціально-економічних, психологічних, правових та інших базових передумов щодо вдосконалення правових механізмів, з одночасним урахуванням особливостей національної пра-

вової системи, рівня розвитку соціальних інститутів, правосвідомості тощо.

Захист життєво важливих інтересів об'єктів правової безпеки покладено на державу через правові й інші форми здійснення функцій держави. Це діяльність основних ланок механізму держави, специфічні види державної діяльності, діяльність органів держави, через які реалізуються функції держави і водночас зазначене є напрямками гарантування правової безпеки. Під правовими формами здійснення функцій держави розуміється однорідна за зовнішніми ознаками (характер і юридичні наслідки) діяльність державних органів, пов'язана з виданням юридичних актів. Це – правотворча і правозастосовна діяльність. Правові форми завжди є організаційними щодо здійснення функцій держави.

Впорядкування суспільних відносин є необхідною умовою безпеки особи, суспільства і держави, умовою їх функціонування і розвитку. А соціальне призначення права і полягає в урегулюванні, упорядкуванні суспільних відносин, надання їм належної стабільності, необхідного рівня безпеки. У даному разі це є характеристикою правового регулювання, його механізму.

Обов'язком і функцією держави є забезпечення захисту прав і основоположних свобод об'єктів правової безпеки. Можна виділити чотири великі групи прав і основоположних свобод:

– **політичні** – можливості людини в державному і суспільно-політичному житті, які забезпечують її політичне самовизначення і свободу, участь в управлінні державними справами й ухваленні важливих державних рішень. До них можна віднести право на об'єднання; свободу мітингів, демонстрацій; право обирати і бути обраним в органи державної влади і місцевого самоврядування; право на доступ до державних посад; право на участь у всенародному обговоренні та голосуваннях (референдуми);

– **особисті** – можливості людини, які не допускають незаконного і небажаного втручання в її особисте життя, яке має забезпечувати існування, своєрідність і автономність особи. Це ті права і свободи, які безпосередньо захищають особисте життя і свободу кожної людини. До них належать: право на життя; право на особисту недоторканість; право на повагу, захисту честі і гідності; право на недоторканість житла; право на свободу пересування і вибір місця проживання; наявність презумпції невинуватості тощо;

– **соціально-економічні** – можливості особи у сфері виробництва і розподілу матеріальних

благ, які покликані забезпечити економічні та пов'язані з ними духовні потреби й інтереси: право на працю; право на відпочинок; право на соціальне забезпечення; право на житло; право спадщини тощо;

– **культурні** – можливості людини користуватися духовними, культурними благами і досягненнями, брати участь у їх створенні відповідно до своїх здібностей. До них можна віднести такі: право на користування досягненнями культури; право на освіту; свободу наукової, технічної і художньої творчості тощо. Тут провідним принципом є рівність усіх громадян.

Права й свободи людини і громадянина, закріплені в чинній Конституції України, не є вичерпними. Вони є основоположними тому, що за їх допомогою регулюються найбільш життєво важливі відносини і зв'язки громадянина з державою, які безпосередньо впливають на формування його правового статусу, існують і природно і в різних галузях життєдіяльності, у сфері особистого життя та здійснення індивідуальної свободи.

Якщо проаналізувати стан захищеності та дотримання зазначених прав і свобод в Україні, то складається гнітюча картина. Незважаючи на задекларовані в Конституції України правові норми щодо гарантії їх дотримання, незважаючи на функціонування не одного правоохоронного й інших органів в державі, на які покладено завдання та функції захисту та поновлення порушених прав людини і громадянина, Україна перебуває в когорті лідерів за порушеннями зазначених прав і свобод особи серед країн Європи і світу. Водночас основним порушником прав людини виявляються органи державної влади.

Для прикладу наведемо таке повідомлення: Державний департамент Сполучених Штатів Америки оприлюднив 11 березня цього року доповідь про права людини в Україні у 2019 р. Ним у даному звіті вказано на допущені порушення з боку правоохоронних органів, на проблеми із забезпеченням свободи слова та свободи вираження думок. Держдепартамент уважає, що українська влада не вживала адекватних заходів для покарання чиновників, підозрюваних у зловживаннях.

Протягом минулого року в Україні було зафіксовано випадки тортур та інших видів жорстокого поводження із затриманими з боку співробітників правоохоронних органів, невмотивованих арештів і затримань, обмежень свободи слова і свободи вираження думок, зокрема насильство щодо журналістів і блокування інтернет-сайтів.

Також Держдепартамент вказує на «істотні проблеми зі станом незалежності судової влади» в Україні і «широко поширену корупцію в уряді». «У цілому Уряд не вжив адекватних заходів для судового переслідування або покарання більшості посадових осіб, підозрюваних у зловживаннях, що призвело до атмосфери безкарності. Правозахисні організації та ООН відзначають значні недоліки в розслідуванні передбачуваних порушень прав людини, скоєних урядовими силами безпеки», – зазначено в доповіді [8].

На жаль, ситуація з дотриманням прав людини в Україні продовжує погіршуватись. За даними міжнародних інституцій, наша держава перебуває у трійці «лідерів» за кількістю порушень відповідних прав серед 47 країн, що підпадають під юрисдикцію Європейського суду з прав людини. Станом на 1 січня 2020 р. Україна перебуває на третьому місці за скаргами на неї у Європейський суд з прав людини, поступаючись лише Турції та Росії. Серед скарг, що зареєстровані в Європейському суді з прав людини та чекають на вирішення, майже 15% містять звинувачення проти української держави. У реєстрі Суду сумарно зареєстровано 59,8 тисяч заяв (на 3,5 тисяч більше, ніж торік) [9].

Зазначене дискредитує Конституцію України, підриває довіру до держави, є чинником, що породжує нігілізм громадян і створює загрози для правової системи України, тобто загрози правовій безпеці.

Також для прикладу: відповідно до індексу відданості верховенству права, складеному Всесвітнім проектом правосуддя, Україна посіла в ньому 72 місце у світі, піднявшись із 87 місця у 2015 р. [10].

Індекс заснований на восьми чинниках: обмеження державної влади, відсутність корупції, відкритий уряд, основні права, порядок та безпека, правозастосування, громадянське правосуддя і кримінальне правосуддя. Ці чинники допомагають оцінити прогрес країн у тому, наскільки ефективно працюють їхні системи правосуддя.

Голова Господарського суду м. Києва В.В. Князьков зазначає, що сучасний стан правосуддя в Україні, на жаль, характеризується зниженням загального рівня суспільної довіри до суду, корупцією в органах судової влади, порушеннями принципу незалежності суду й іншими, зокрема суб'єктивними, соціальними та політичними чинниками [11], отже, можна констатувати, за різними напрямками соціальної життєдіяльності,

що підтверджується відповідними соціологічними дослідженнями.

Так, з 10 по 17 лютого 2020 р. Центром Разумкова було проведено соціологічне дослідження щодо оцінки громадянами діяльності влади, рівня довіри до соціальних інститутів та політиків, електоральних орієнтацій громадян [12].

Серед державних та суспільних інститутів найчастіше довіра висловлюється до Збройних сил України (їм довіряють 69% опитаних), Державної служби з надзвичайних ситуацій (65%), церкви (62,5%), Державної прикордонної служби (60%), волонтерських організацій (60%), Національної гвардії України (60%). Недовіра найчастіше висловлюється засобом масової інформації Росії (не довіряють їм 82% опитаних), державному апарату (чиновникам) (77%), судовій системі загалом (76%), комерційним банкам (71,5%), місцевим судам (71%), політичним партіям (70%), прокуратурі (68%), Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі (66%), Національному антикорупційному бюро України (далі – НАБУ) (65%), Верховній Раді України (65%), Національному агентству з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) (65%), Уряду України (64,5%), Верховному Суду (64%), Антикорупційному суду (64%), Конституційному Суду України (60,5%), Національному банку України (60%).

Такі високі показники недовіри інститутам державної влади свідчать про наявність об'єктивних

проблем функціонування правової системи в Україні, насамперед у частині реалізації згаданих прав, про неналежний стан механізму гарантування правової безпеки об'єктів в нинішніх реаліях.

Висновки. В Україні продовжується процес демократизації суспільних відносин, який водночас актуалізує питання вдосконалення функціонування національної правової системи. Головними напрямками вдосконалення нормативної основи національної правової системи України є: необхідність проведення конституційної реформи, реформи виборчого законодавства, судово-правової реформи; прояв політичної волі щодо впровадження в державі належної кадрової політики, за якої будуть домінувати принципи професійності та компетенції, а не політичної належності чи прихильності. Результатом зазначеного має стати забезпечення та гарантування права та свобод людини і громадянина.

Одним із важливих напрямів розвитку і функціонування національної правової системи є, безумовно, удосконалення інституту відповідальності держави перед особою. Тобто в державі повинні бути створені й діяти реальні механізми, за допомогою яких здійснювався б ефективний вплив на якісний бік діяльності державного апарату, особливо у сфері забезпечення та гарантування прав і свобод людини та громадянина. Тим самим належно забезпечувалася би права безпека громадянина, суспільства і держави.

Список літератури:

1. Демиденко Г.Г. Історія вчень про право і державу : навчальний посібник. Харків : Консум, 2004. 432 с. URL: <http://politics.elib.org.ua/pages-3891.html> (дата звернення: 15.03.2020).
2. Рыбалкин Н.Н. Природа безопасности. *Вестник Московского университета. Серия 7 «Философия»*. 2003. № 5.
3. Доповідь ООН щодо сталого розвитку вказує шлях до екологічно безпечного зростання. URL: <http://www.un.org.ua/ua/informatsiinyi-tsentr/news/2899-2012-01-31-18-00-06-dopovid-oon-schodo-stalogo-roz> (дата звернення: 14.03.2020).
4. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. № 55–ХІІ. *Відомості Верховної Ради Української Радянської Соціалістичної Республіки*. 1990. № 31. Ст. 429.
5. Дрейшев Б.В. Правовая безопасность и проблемы ее обеспечения. *Правоведение*. Москва, 1998. № 2. С. 11–19.
6. Тюрина Т.Б. Правовая безопасность в современном Российском государстве (вопросы теории и практики) : автореф. т дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Саратов, 2005. С. 14.
7. Лобода А.М. Правовая безопасность особи в сучасній українській державі (теоретико-правове дослідження) : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2013. 198 с.
8. «Широко распространена коррупция». Госдеп обнародовал доклад о правах человека в Украине. URL: <https://gordonua.com/news/worldnews/shiroko-rasprostranena-korrupciya-gosdep-obnarodoval-doklad-o-pravah-cheloveka-v-ukraine-1491096.html> (дата звернення: 14.03.2020).
9. Україна на третьому місці за скаргами на неї у ЄСПЛ. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2020/01/29/7238785/> (дата звернення: 27.01.2020).
10. Украина на 72 месте в рейтинге стран по верховенству права. URL: <https://yaizakon.com.ua/ukrainana-72-meste-v-rejtinge-stran-po-verhovenstvu-prava/> (дата звернення: 15.03.2020).
11. Князьков В.В. Деякі теоретичні аспекти забезпечення якості правосуддя в Україні. *Адміністративне право і процес*. 2019. № 7. С. 93–98.

12. Оцінка громадянами діяльності влади, рівень довіри до соціальних інститутів та політиків, електоральні орієнтації громадян (лютий 2020 р.). URL: <http://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-diialnosti-vlady-riven-doviry-do-sotsialnykh-instytutiv-ta-politykiv-elektoralni-oriiientatsii-gromadian-liutyi-2020r> (дата звернення: 16.03.2020).

Korzh I.F. LAW AND LEGAL SECURITY IN UKRAINIAN REALITIES

The article deals with the issue of determining the nature and content of law through the disclosure of factors that are related to the job role and its social function in the life of society and the state. This refers to the consolidation of property, social and other inequalities of people, which is the effectiveness of law and its social significance, which is its value, as an element of human culture.

It is noted that the essential quality of law is normativity, and legal norms are generality, that is, the rule of due, which is reversed in the future. The normative nature of law provides an opportunity to express the contradictions inherent in a given society, and ways of resolving possible disputes and conflicts.

It is substantiated that in modern conditions it is important to have a clear legislative regulation of the positive obligations of the state in securing socio-economic rights, that is, the personification of such obligations in relation to the competence of certain state bodies and their officials, the provision of appropriate measures of legal liability, etc. It is these rights that can come into effect if they are extended, as are the rights of the first generation, the institute of judicial protection and the steady execution of court decisions. Attention is drawn to the fact that the extension of human economic freedoms is fully consistent with the requirements of the rule of law. The right to self-realization in the economic sphere – one of the main ways of improving the material well-being of the population, is now one of the most relevant in Ukraine.

The role of law in ensuring the effective functioning of the state of democracy and democracy is revealed, and the law is a universal mechanism for ensuring both national security and all kinds of security. Yes, legal security is an independent type of social security, it is the central determining type of national security. The concept of legal certainty is based on the concept (understanding) of the conditions, sources, ways, mechanisms of negative influence (distortion of legal norms, conflict of norms, creation of legal loopholes, improper procedure of implementation, ignoring of validity of norms, change of concepts, corruption, etc.) on the legal system.

The relation between the concepts of “law” and “legal security” is given; proposals for directions for improving the functioning of the national legal system have been worked out.

Key words: *objects of legal security, subjects of legal security, public relations, rights and freedoms, right, legal security.*